

Natuurtoets

Hattems Loo Hezenbergweg

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in
het kader van natuurwet- en regelgeving
-- December 2013 --*

COLOFON

Titel: **Natuurtoets Hattens Loo Hezenbergweg**
Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en
Regelgeving
Projectcode: 13076B
Status: Definitief
Datum: 10 december 2013
Auteur: ir. A. Goutbeek
Tweede lezer: Drs. I. Veeman

Opdrachtgever: Mw. M. Adema
Witpaard

EcoGroen Advies BV
Emastraat 16
8011 CD Zwolle
T: 038 423 64 64
I: www.ecogroen.nl

INHOUD

1	Inleiding.....	4
1.1	Wat vooraf ging.....	4
1.2	Plannen	4
1.3	Toetsingskader	5
1.4	Uitgangspunten	6
2	Natuurbeschermingswet	7
2.1	Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en Natura 2000	7
2.2	Gebiedsbeschrijvingen	8
2.3	Effectanalyse en -beoordeling	9
2.4	Conclusie.....	11
3	Ecologische Hoofdstructuur.....	12
3.1	Nationaal beleid en toetsingskader	12
3.2	EHS in Gelderland.....	12
3.3	Het plangebied en de EHS	14
3.4	Toetsing.....	15
3.5	Conclusie.....	18
4	Flora- en faunawet.....	19
4.1	Methode.....	19
4.2	Resultaat	19
4.3	Conclusie.....	22

Geraadpleegde bronnen

1 INLEIDING

1.1 Wat vooraf ging

Projectverloop

In 2007 is door EcoGroen Advies een quick-scan flora- en faunawet uitgevoerd voor de herinrichting van een terrein aan de Hezenbergweg in Hattem (Wallink, 2007). De initiatiefnemer Van Wijnen Projectontwikkeling Noord BV had het voornemen op het terrein van de (voormalige) bouwmarkt zes appartementencomplexen te realiseren.

Naar aanleiding van bezwaren uit de omgeving en van de Vereniging Landschap en Milieu Hattem en op verzoek van de provincie Gelderland zijn in 2008 en in 2009 (Veeman 2008 en Veeman 2009) enkele notities opgesteld, waarin nader is ingegaan op het EHS-beleid en de Natuurbeschermingswet. In zowel de quick-scan als in beide aanvullende notities wordt geconcludeerd dat negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS en op de instandhoudingsdoelen van de op korte afstand gelegen Natura 2000-gebieden Uiterwaarden IJssel en Veluwe niet aan de orde zijn. Ook werden geen negatieve effecten verwacht op (strik) beschermde soorten (zgn. tabel 2- en tabel 3-soorten) uit de Flora- en faunawet.

Als gevolg van economische ontwikkelingen en wensen vanuit de gemeente is het oorspronkelijke plan van zes appartementencomplexen komen te vervallen en is het plan gewijzigd naar de ontwikkeling van maximaal 15 vrijstaande villa's. Deze wijziging is in begin 2013 beoordeeld in een memo (Goutbeek, 2013) waarin de wijziging is beoordeeld en is geconcludeerd dat de conclusies hetzelfde konden blijven.

Samenvoeging

Door de wijzigingen in de plannen in de loop der jaren en het aantal oplegnotities en memo's is gebleken dat het niet altijd even duidelijk is aan welke plannen getoetst is en welke conclusies hieraan gebonden zijn. Daarom is besloten om een nieuwe rapportage op te stellen waarin alle verzamelde informatie gebundeld is en waarin wordt uitgegaan van het uiteindelijke ontwerp dat nu gepland is (de 15 villa's). Onderhavige rapport vormt daarmee één document dat gebruikt kan worden bij de definitieve vervolgprocedures.

1.2 Plannen

De planlocatie bevindt zich ten zuiden van Hattem en ligt in de oksel van de kruising Hezenbergweg met de Konijnenbergerweg (figuur 1). Op de locatie is een

Figuur 1. Ligging plangebied ten zuiden van Hattem.

(voormalige) bouwmaterialenhandel aanwezig. De huidige inrichting bestaat grotendeels uit verharding en bestond ten tijde van de onderzoeken in 2007 tot en met 2012 uit schuren, loodsen en langs de randen bosschages. Voor de plannen wordt het hele terrein heringericht, waaronder ook diverse groenstructuren. De loodsen en schuren zijn begin 2013 al gesloopt.

Het plan is om op de locatie maximaal 15 vrijstaande villa's te realiseren. De conceptverkaveling met hierop 14 woningen, is weergegeven in figuur 2. Naast de oppervlaktes voor woningbouw is er eveneens ruimte gereserveerd voor openbaar groen in de vorm van singels. Naast bewoning wordt in het bestemmingsplan ook de mogelijkheid gemaakt gegeven om (ondergeschikt) bedrijf aan huis te houden.

Figuur 2. Conceptverkaveling Hattems Loo Hezenbergweg.

1.3 Toetsingskader

Natuurbeschermingswet

In de Natuurbeschermingswet 1998 is de bescherming van Vogel- en Habitatrichtlijngebieden (Natura 2000-gebieden) en Beschermde Natuurmonumenten ondergebracht. Beoordeeld dient te worden of ingrepen of activiteiten in of in de nabijheid van deze gebieden significant negatieve effecten kunnen hebben op de aangewezen waarden en instandhoudingsdoelen van deze gebieden.

Ecologische Hoofdstructuur

De bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur komt voort uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen de groene contouren van de EHS geldt een 'nee, tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet toegestaan is, tenzij er sprake is van het ontbreken van reële alternatieven en redenen van groot openbaar belang. Wanneer niet teruggevallen kan worden op het tenzij-gedeelte van het beschermingskader, zal aangetoond moeten worden dat door de plannen de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet aangetast worden.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet verplicht om bij ruimtelijke ingrepen of andere nieuwe activiteiten, na te gaan of deze negatieve effecten kunnen hebben op beschermde plant- en diersoorten. Optredende negatieve effecten dienen zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd te worden. Voor schade aan strikt beschermde soorten kan het noodzakelijk zijn om een ontheffing aan te vragen bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van EZ en compensatie te realiseren van verloren gegaan leefgebieden of groeiplaatsen die verloren gaan.

1.4 Uitgangspunten

Over de wijze van bouwen en het daadwerkelijke gebruik zijn nog geen gegevens beschikbaar, maar uitgaande van woningen (al dan niet met mede gebruiksfuncties) is het uitgangspunt dat er jaarrond permanent activiteit is. De bewoondichtheid is bepaald aan de hand van de meest recente cijfers van het CBS, namelijk de demografische kerncijfers per gemeente 2012 (CBS, 2012). Voor de gemeente Hattem geldt een gemiddeld aantal personen per huishouden van 2,44 (voor heel Gelderland geldt overigens een gemiddelde van 2,28). Daarnaast wordt waar nodig een range aangehouden, omdat de villa's wellicht niet representatief zijn ten opzichte van het gemiddelde. Het maximum dat hiervoor aangehouden wordt is gemiddeld vijf personen per woning.

Verder is ervan uitgegaan dat zowel gedurende de bouw (tijdelijk) als bij het gebruik (permanent) geen wijzigingen optreden in bijvoorbeeld grondwaterstanden, grondwaterstromen, maaiveld of andere fysische effecten (vervuiling) die verder reiken dan de plangebiedgrens (geen externe werking). Ook is het uitgangspunt dat geen werkzaamheden worden verricht aan de bestaande wegen direct rondom het plangebied (geen nieuwe wegen, verbreding, verlichting et cetera).

2 NATUURBESCHERMINGSWET

2.1 Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn en Natura 2000

Algemeen

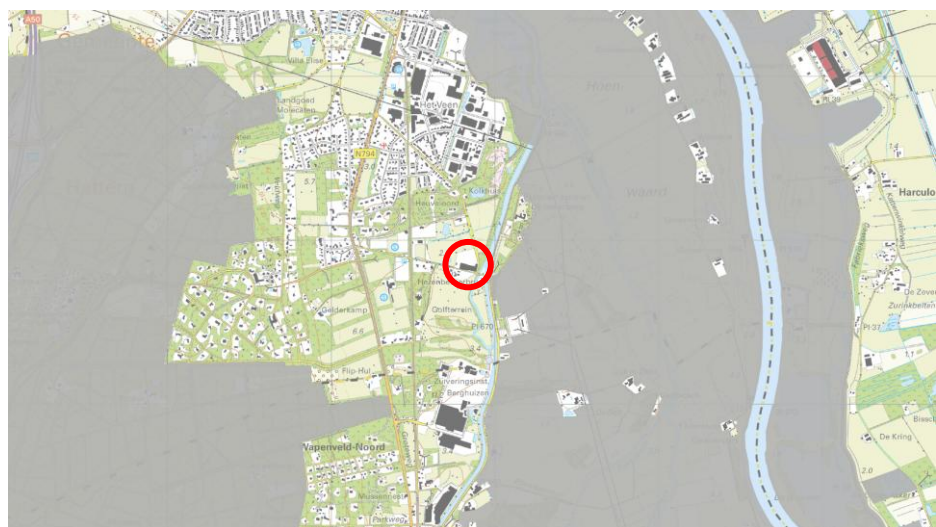
Natura 2000 is het netwerk van natuurgebieden in de Europese Unie, die worden beschermd op grond van de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992). Deze richtlijnen geven aan welke typen natuur en welke soorten moeten worden beschermd. De EU-lidstaten wijzen daarvoor speciale beschermingszones aan en moeten instandhoudingsmaatregelen nemen om deze gebieden te beschermen. De Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn zijn in Nederland geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998. Deze wet kent voor de Natura 2000-gebieden een vergunningstelsel en beheerplannen. Hiermee is een zorgvuldige afweging gewaarborgd van activiteiten in en rond de natuurgebieden die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden en hun natuurwaarden. Activiteiten en projecten mogen in principe alleen uitgevoerd worden wanneer geen significante schade aan de beschermde natuurwaarden wordt gedaan.

Beschermde waarden

De beschermde waarden van een Natura 2000-gebied worden uitgedrukt in de vorm van instandhoudingsdoelen voor habitattypen, vogels en/of andere soorten. Plannen of projecten in, of in de nabijheid van een Natura 2000-gebied die de kwaliteit van de habitattypen kunnen verslechteren of een negatief effecten kunnen hebben op soorten, moeten getoetst worden op hun gevolgen voor het gebied. Het halen van de instandhoudingsdoelstelling moet worden bepaald door in geval van een *behoudsdoel* na te gaan of het behoud van de kwaliteit, zoals die aanwezig was in de uitgangssituatie, gegarandeerd is. In het geval van een *verbeterdoel* moet tevens worden nagegaan of verbetering niet in de weg wordt gestaan.

Ligging plangebied

Het plangebied ligt buiten Natura 2000-gebieden. Wel liggen op kort afstand ten westen het gebied Veluwe en ten oosten het gebied Uiterwaarden IJssel (figuur 3). Directe effecten zoals oppervlakte aantasting kunnen op voorhand dus direct uitgesloten worden. Waar mogelijk wel rekening mee gehouden dient te worden, is externe werking.

Figuur 3. Begrenzungen Natura 2000-gebieden nabij de planlocatie (grijze arcering).

2.2 Gebiedsbeschrijvingen

Veluwe

De Veluwe bestaat overwegend uit droge bossen, droge en natte heide, vennen en stuifzanden. In de voorlaatste ijstijd, circa 150.000 jaar geleden, duwden de ijslobben van het landijs enorme hoeveelheden door de rivieren aangevoerd zand en grond voor zich uit en opzij en vormden zo de stuwwallen. Hoewel de hoogteverschillen sindsdien door wind en water zijn afgevlakt, reiken de hoogste delen van de Veluwe tot ruim 100 meter boven NAP. Plaatselijk komen in de heiden natte of droge heischrale graslanden, jeneverbesstruwelen, vennen, natte heide en hoogveenkernen voor. In het beekdal van de Hierdense en Staverdense Beek worden schraallanden aangetroffen. Langs de randen van de Veluwe ontspringen de (sprengen)beken, waar beekvegetaties en zeer plaatselijk bronbossen voorkomen (Ministerie van EL&I, 2012). Het Natura 2000-gebied de Veluwe is aangewezen als speciale beschermingszone voor zeventien habitattypen, zeven habitatrichtlijnsoorten en tien broedvogelsoorten:

Habitattypen:

- Stuifzandheiden met struikhei
- Binnenlandse kraaiheibegroeiingen
- Zandverstuivingen
- Zwakgebufferde vennen
- Zure vennen
- Beken en rivieren met waterplanten
- Vochtige heiden
- Droge heiden
- Jeneverbesstruwelen
- Heischrale graslanden
- Blauwgraslanden
- Actieve hoogvenen (heideveentjes)
- Pioniervegetaties met snavelbiezen
- Beuken-eikenbossen met hulst
- Eiken-haagbeukenbossen
- Oude eikenbossen
- Vochtige alluviale bossen

Habitatsoorten:

- Gevlekte witsnuitlibel
- Vliegend hert
- Beekprik
- Rivierdonderpad
- Kamsalamander
- Meervleermuis
- Drijvende waterweegbree

Broedvogels:

- Wespandief
- Nachtzwaluw
- IJsvogel
- Draaihal
- Zwarte Specht
- Boomleeuwerik
- Duinpieper
- Roodborsttapuit
- Tapuit
- Grauwe Klauwier

Uiterwaarden IJssel

Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel omvat het systeem van de rivier de IJssel, inclusief aanliggende oeverwallen en komgronden en heeft een oppervlak van 9.209 hectare. De hoofdstroom zelf is niet meebegrensd. De IJssel is een zijtak van de Rijn en loopt van Arnhem tot aan het IJsselmeer. In perioden van hoge afvoer neemt de IJssel een zesde deel van de Rijnafoer voor haar rekening. In perioden met lage afvoer wordt het water op peil gehouden door een stuw in de Nederrijn. Vooral gedurende het winterhalfjaar zijn grote delen van de uiterwaarden geïnundeerd waarbij overstromingsduur en -frequentie sterk kunnen variëren (Ministerie van LNV, 2008a). Het gebied is aangewezen als speciale beschermingszone voor acht habitattypen (en vier subtypen), zes Habitatrichtlijnsoorten, vijf broedvogelsoorten en 21 niet-broedvogelsoorten (zie ook Bijlage I):

Habitattypen:

- Meren met krabbescheer
- Beken en rivieren met waterplanten
- Slikkige oevers
- Stroomdalgraslanden
- Ruigte en zomen
- Glanshaver en vossenstaarthooilanden
- Vochtige alluviale bossen
- Droge hardhoutoobossen

Habitatsoorten:

- Bittervoorn
- Grote modderkruiper
- Kleine modderkruiper
- Rivierdonderpad
- Kamsalamander
- Bever

Broedvogels:

- Aalscholver
- Porseleinhoen
- Kwartelkoning

- Zwarte Stern
- IJsvogel
- Niet-broedvogels:*
 - Fuut
 - Aalscholver
 - Kleine Zwaan
 - Wilde Zwaan
 - Kolgans
 - Grauwe Gans
 - Smient
 - Krakeend
 - Wintertaling
- Wilde eend
- Pijlstaart
- Slobeend
- Tafeleend
- Kuifeend
- Nonnetje
- Meerkooit
- Scholekster
- Kievit
- Grutto
- Wulp
- Tureluur

2.3 Effectanalyse en -beoordeling

Wanneer is er sprake van effecten

Centraal in de beoordeling van effecten van projecten of activiteiten op Natura 2000-gebieden staat de vraag of deze effecten significant negatief zijn. De vraag of iets een significant effect heeft moet uitsluitend worden bepaald ten opzichte van de instandhoudingsdoelen van een habitatype of (vogels)soort voor het betreffende Natura 2000-gebied. Met instandhoudingsdoelen wordt bedoeld: de in de nota van toelichting bij het aanwijzingsbesluit opgenomen instandhoudingsdoelstellingen, bestaande uit Algemene doelen, doelen voor habitatypes van bijlage I van de Habitatrichtlijn, doelen voor soorten van bijlage II van de Habitatrichtlijn, doelen voor broedvogels van bijlage I van de Vogelrichtlijn en niet-broedvogels van art. 4.2 van de Vogelrichtlijn.

Door het Steunpunt Natura 2000 is een toelichting opgesteld waarin een definitie is gegeven van significantie (2009): *“Van significante gevolgen (of een significant negatief effect) is sprake wanneer het oppervlak van een habitatype of de omvang van een leefgebied of de omvang van een populatie ten gevolge van menselijk handelen (met uitzondering van het beheer dat gericht is op de instandhoudingsdoelen) in de toekomst, gemiddeld genomen lager zal zijn dan bedoeld is in de instandhoudingsdoelen. (Steunpunt Natura 2000, 2009) “*

In het document van het Steunpunt wordt nog een belangrijk aandachtspunt genoemd die een nadere uitleg geeft aan het begrip significantie. Oppervlak van habitatypes en omvang van populaties en leefgebied zijn nooit constant omdat er natuurlijke fluctuaties optreden. Het is daarom de bedoeling dat de instandhoudingsdoelen gemiddeld over een langjarige periode niet afneemt. Om deze reden zijn de doelen van vogels ook gebaseerd op langjarige gemiddelden van vijf jaar. In de toetsing kan voor vogels dan ook deze periode aangehouden worden. In alle andere gevallen mag men uitgaan van een periode van vijf tot tien jaar. Met deze natuurlijke fluctuaties mag rekening gehouden worden bij het beantwoorden van de vraag of de verwachte afname ook echt zal leiden tot het niet halen van de instandhoudingsdoelen. Fluctuaties die het gevolg zijn van menselijk handelen behoren niet tot natuurlijke fluctuaties, met uitzondering van beheer gericht op het halen van deze doelen.

Effectbeoordeling Veluwe

Mogelijke effecten

Ten opzichte van het Natura 2000-gebied Veluwe is de afstand vanaf de planlocatie circa 900 tot 1.200 meter. Het tussenliggende gebied bestaat uit doorgaande wegen, veel verspreide bebouwing, sportterreinen en bos. Negatieve effecten als gevolg van de plannen kunnen op voorhand dan ook worden uitgesloten. De inrichting van het tussenliggende landschap dient als dusdanige buffer dat licht of geluid nooit het Natura 2000-gebied zal bereiken, het gaat hier op in de achtergrond. Dit geldt eveneens voor eventuele recreatieve betreding van het gebied. De druk vanuit de bestaande woonwijken die dicht tegen de Veluwe aan liggen in combinatie met de druk vanuit de kernen Hattem en Wapenveld is al dusdanig dat van effecten als gevolg van de geplande ontwikkeling geen sprake kan zijn.

Conclusie

Geconcludeerd wordt dan ook dat negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Veluwe op voorhand uitgesloten kunnen worden. Een verder beoordeling is ook niet noodzakelijk.

Effectbeoordeling Uiterwaarden IJssel

Mogelijke effecten

Het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel ligt dichterbij dan de Veluwe. De kortste afstand is circa 100 meter direct ten oosten van het Apeldoornsch Kanaal. De planlocatie ligt wel visueel afgeschermd door de singels langs de westzijde van het kanaal en nieuwe aanplant aan de oostzijde van het kanaal. Van directe visuele effecten (bijvoorbeeld licht vanaf de woningen) zal dus geen sprake zijn. Ook het geluid dat afkomstig is vanuit woningen is dusdanig laag (maximaal 50dB [24_{eq}]) dat hierdoor geen negatieve effecten kunnen optreden op het Natura 2000-gebied.

Onder externe werking valt ook aantasting van belangrijk leefgebied van aangewezen soorten dat ligt buiten de begrenzing van een Natura 2000-gebied (bijvoorbeeld agrarische grasland dat dient als foerageergebied voor ganzen die rusten in een Natura 2000-gebied). Het plangebied en de directe omgeving is echter ongeschikt als leefgebied voor de aangewezen soorten. Het terrein was grotendeels verhard (sinds juli 2013 kaal zand) en omzoomd met opgaande vegetatie, wat geen leefgebied is voor deze soorten. De soorten zijn vooral gebonden aan open water, moerasvegetaties, inundatie bossen en graslanden.

Als gevolg van de permanente bewoning is wel een lichte toename te verwachten van de recreatieve uitloop (hond uitlaten, blokje om etc.). Het precieze gedrag van deze groep is niet aan te geven, maar het is aannemelijk dat een deel van de uitloop het Apeldoornsch Kanaal zal oversteken en daarna de weg vervolgt over de Kanaaldijk¹. De Kanaaldijk is een drukke fiets- en wandelroute langs het Apeldoorn Kanaal. Een rondje noordwaarts, met terugweg door Hattem behoort tot de mogelijkheden.

Recreatieve uitloop

Het plan biedt plaats aan, uitgaande van:

- het Hattems gemiddelde: 37 bewoners (15 x 2,44)
- een worst-case: 75 bewoners (15 x 5).

Aangenomen wordt dat tussen de 10% en 20 % van de bewoners (dus 3,7 tot 15 personen of $\frac{1}{3}$ van de huishoudens) dagelijks een korte wandeling zal maken, mogelijk met hond. De afstand die hierbij afgelegd wordt zal zich beperken tot de directe omgeving. De provincie Gelderland noemt in het Groei- en krimp beleid een zogenaamde recreatiedrukafstand van 0,8 kilometer vanaf een recreatieterrein (Groot Bruinderink *et al.* 2006). Er wordt vanuit gegaan dat een wandelaar vanaf huis (al dan niet met hond) een rondje loopt van een half uur met een snelheid van 5 km/u. De omtrek van het wandelrondje is dan 2.500 m en de straal 800 meter.

Het is dus aannemelijk dat er een toename is van het aantal recreatieve bewegingen op de Kanaaldijk en aansluitende fietspaden. Dit zal echter in verhouding een minieme toename zijn ten opzichte van het forse aantal wandelaars/fietsers dat al gebruik maakt van deze routes. Dit zal dus niet leiden tot een meetbaar effect op aangelegen natuurwaarden. Mede ook omdat een deel van de wegen de buitengrens vormt van het Natura 2000-gebied. De voor verstoring gevoelige vogelsoorten (en andere fauna) houden in de huidige situatie al afstand ten opzichte van bestaande routes, waardoor van een vergroting van het verstoorde gebied niet optreedt (meer dan maximaal verstoren is niet mogelijk).

Daarbij speelt mede dat het gebied dat nabij de planlocatie ligt, slechts in beperkte mate geschikt is voor de aangewezen soorten. Het gebied tussen het Apeldoornsch Kanaal en de Veluwe Wetering is relatief kleinschalig van karakter met erven, bosjes en singels. De genoemde vogelsoorten hebben de voorkeur voor open gebieden zonder zichtbelemmeringen of objecten van waaruit bedreiging kan optreden zoals

¹ Overige wegen in het gebied leiden vooral naar woonerven en zijn minder interessant voor recreatief gebruik.

bos, bomen en erven. De uiterwaarden en het deel ten oosten van de Veluwe Wetering, de Hoenwaard, zijn aanzienlijk meer geschikt. De bereikbaarheid van de Hoenwaard is vanaf de Hezenbergerweg alleen mogelijk via de Hoenwaardseweg en er zijn hier geen opties voor kleine rondjes. Gezien de omvang van het plan, de ligging en afstand (vanaf circa 1.200 meter) tot planlocatie is er geen reden om aan te nemen dat de Hoenwaardseweg meetbaar drukker zal worden na realisatie. Hoe om te gaan met recreatie in de Uiterwaarden van de IJssel is overigens een thema dat thuishoort in het beheerplan. Gebieden waar recreatie voor overlast zorgt of dreigt te zorgen kunnen eventueel (periodiek) van recreatie (en honden) worden afgesloten. Ook zonering van recreatieve routes behoort tot de mogelijkheden.

Conclusie

De locatie ligt op geringe afstand van het Natura 2000-gebied Uiterwaarden IJssel, maar heeft zelf geen relevante waarde voor de relevante (vogel)soorten. Uitstralende effecten van bijvoorbeeld licht of geluid worden niet verwacht. Tevens worden geen meetbare negatieve effecten verwacht op de instandhoudingsdoelen als gevolg van recreatieve uitloop. Van significante invloed² is in deze situatie zeker geen sprake.

Voetnoot

In maart 2011 is door de Raad van State uitspraak gedaan over het onderdeel ecologie van het project Hattens Loo Hezenbergweg (RvS 201000750/1/R2). De Afdeling stelt hierin dat er geen aanleiding is om te oordelen dat de toetsingen van EcoGroen Advies onvolledig waren of andere gebreken vertonen. Hoewel het plan destijds een andere omvang had dan het huidige, namelijk zes appartementencomplexen, is er op dit moment geen reden dat de beoordeling en de conclusies anders zouden zijn. Het aantal wooneenheden lag bij de oorspronkelijke plan aanzienlijk hoger dan in het huidige plan, maar de bewoningsdichtheid naar verwachting lager. Het gemiddelde totaal aantal bewoners en dus het effect op de omgeving is hiermee dus vergelijkbaar.

Beschermde Natuurmonument

Naast de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden bestaan ook nog de oude gebieden, de Beschermde Natuurmonumenten. Het meest nabij gelegen Beschermde Natuurmonument is het gebied IJsseluiterwaarden aan de overzijde van de IJssel, op een afstand van circa twee kilometer. Gezien de afstand en de aard van de plannen kunnen negatieve effecten op dit gebied op voorhand worden uitgesloten.

2.4 Conclusie

De voorgenomen ontwikkelingen hebben met zekerheid geen significant negatieve en eveneens geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de nabijgelegen Natura 2000-gebieden Veluwe en Uiterwaarden IJssel.

De afstand tot het gebied Veluwe en de tussenliggende landschappelijke inrichting zorgt er voor dat eventuele effecten niet tot dit gebied reiken (licht, geluid, recreatie et cetera). De afstand tot Uiterwaarden IJssel is korter, maar door de tussenliggende beplanting en het Apeldoornsch Kanaal zal ook hier van directe invloeden eveneens geen sprake zijn. Wel is er mogelijk sprake van een lichte toename van lokale recreatie. De wegen en paden in de directe omgeving van de planlocatie zijn al onderdeel van drukke recreatieve routes, waardoor de omgeving al aan verstoring onderhevig is. De minieme toename door het plan zal hierbij niet meetbaar zijn.

² Van een significant effect is sprake wanneer de draagkracht van 'Uiterwaarden IJssel' onder de drempel komt die nodig is voor een duurzame handhaving van de instandhoudingsdoelen.

3 ECOLOGISCHE HOOFDSTRUCTUUR

3.1 Nationaal beleid en toetsingskader

In de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte zijn plannen beschreven voor ruimte en mobiliteit. Hiertoe behoort onder andere de bescherming en realisatie van de Ecologisch Hoofdstructuur waarvoor de provincies verantwoordelijk zijn gesteld. De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk moet helpen voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. De EHS kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur, en bestaat uit:

- bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheersgebieden);
- grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

Ook waardevolle natuur buiten de EHS is in de provinciale omgevingsverordeningen of -plannen vastgelegd en is per provincie verschillend ingevuld. Vaak gaat het om gebieden waar subsidie verkregen kan worden voor gericht beheer voor weidevogels of vergoedingen voor landbouwkundige schade door overwinterende ganzen, zwanen en eenden. Ook kan het betrekking hebben op landschapselementen als poelen, vennen en houtwallen of botanisch waardevolle sloten.

De kern van de bescherming van de EHS is landelijk gelijk: volgens de Structuurvisie Infrastructuur & Ruimte geldt voor nieuwe ontwikkeling binnen de groene contouren van de EHS dat de wezenlijke kenmerken en waarden geen negatieve effecten mogen ondervinden. Voor ingrepen binnen de EHS die de wezenlijke kenmerken of waarden toch aantasten geldt het 'nee, tenzij-beleid' wat betekent dat ingrepen alleen mogelijk zijn onder voorwaarden. Er moet sprake zijn van zwaarwegend maatschappelijk belang, er ontbreken redelijke alternatieven en er vindt kwantitatieve en kwalitatieve compensatie plaats. Hierbij worden zogenaamde EHS-spelregels gehanteerd.

3.2 EHS in Gelderland

Type natuur in de Ecologische Hoofdstructuur

Het beleid ten aanzien van de EHS binnen de provincie Gelderland is sinds 1 juli 2009 vastgelegd in de Streekplanherziening herbegrenzing EHS (Provincie Gelderland, 2009). De EHS in de provincie Gelderland is in de volgende categorieën ingedeeld:

- EHS-natuur;
- EHS-verweving;
- Ecologische verbindingzones.

EHS-beleid in Gelderland

Het ruimtelijk beleid voor de EHS in de provincie Gelderland is gericht op *behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden* van de EHS waarbij tevens rekening wordt gehouden met de andere belangen die in het gebied aanwezig zijn. De provincie beschouwt de borging van (beoogde) ecologische kwaliteit in de EHS als van provinciaal belang. Voor de hele EHS geldt dan ook het nee, tenzij-beleid, wat betekent dat ingrepen alleen mogelijk zijn onder voorwaarden. Er moet sprake zijn van zwaarwegend maatschappelijk belang (waar niet op een andere manier aan kan worden voldaan) of er kan worden aangetoond dat de beschermde habitats en soorten als gevolg van de ontwikkeling of activiteit geen schade ondervinden.

Alleen in bepaalde uitzonderingsgevallen kan hiervan afgeweken worden door het toepassen van mitigatie, compensatie en saldobenadering EHS. Ontwikkelingen, meestal kleinschalig van aard, kunnen in deze gevallen plaatsvinden - naast het ontbreken van reële alternatieven en de aanwezigheid van groot openbaar belang - mits de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en de resterende schade

wordt gecompenseerd. Dit betekent dat gelijktijdig met het vaststellen van het plan, besloten moet worden over de aard, wijze en het tijdstip van mitigatie, compensatie of andere voorwaarden. De Spelregels EHS (Ministerie van LNV en VROM, 2007) en provinciaal beleid geven aanvullende eisen aan mitigatie, compensatie en borging.

Kernkwaliteiten en omgevingscondities

In de Streekplanuitwerking van Gelderland (Provincie Gelderland, 2009) zijn de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS in Gelderland vertaald naar zogenoemde *kernkwaliteiten* en *omgevingscondities*. De kernkwaliteiten zijn grotendeels gelijk aan de natuurdoelstellingen van het Natuurbeheerplan van het betreffende gebied. De omgevingscondities betreffen de omstandigheden die nodig zijn om deze ecologische kernkwaliteiten te realiseren. Door de provincie zijn deze uitgewerkt, waardoor toetsing aan objectieve criteria mogelijk is. De effecten die volgens de provincie Gelderland tot significante aantasting van de kernkwaliteiten en omgevingscondities kunnen leiden, worden verdeeld in algemene effecten - welke gelden voor de hele EHS in Gelderland - en specifieke effecten van een deelgebied van de provincie (bijvoorbeeld Veluwe, Randmeerkustzone en de Gelderse Vallei).

De algemene te toetsen effecten zijn:

1. Een vermindering van areaal en kwaliteit van bestaande natuur-, bos- en landschapselementen en gebieden die zijn aangewezen voor nieuwe natuur en agrarische natuur;
2. Een vermindering van de uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren in verbindingzones en tussen de verschillende leefgebieden in de overige delen van de EHS. In het bijzonder de vrije verplaatsing van herten en wilde zwijnen binnen het gehele bos- en natuurgebied van de Veluwe;
3. Een vermindering van de kwaliteit van het leefgebied van alle soorten waarvoor conform de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing vereist is en als zodanig worden genoemd in de AmvB Vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet;
4. Een vermindering van het areaal van de grote natuurlijke eenheden (aaneengeslotenheid);
5. Een belemmering voor het verloop van natuurlijke processen in de grote eenheden;
6. Een verstoring van de natuurlijke morfologie, waterkwaliteit, watervoering en verbondenheid met het landschap van HEN-wateren³;
7. Een verandering van de grond- en oppervlaktewateromstandigheden (kwaliteit en kwantiteit) die de voor de natuurdoeltypen gewenste grond- en oppervlaktewater situatie (verder) aantast;
8. Een verhoging van de niet gebiedseigen geluidsbelasting in stiltebeleidsgebieden en stiltegebieden (van toepassing in geval de norm van 40 decibel wordt overschreden).

En specifiek voor het in de Veluwe:

9. Het grootschalige samenhangende bos- en natuurgebied waarbinnen uitwisseling van planten en dieren mogelijk is, waarbinnen natuurlijke processen zo veel mogelijk ongestoord verlopen, en waarbinnen het beheer optimaal is afgestemd op de gevarieerde natuurdoelstellingen. Hierbij is zowel ruimte voor grote eenheden natuur en natuurbos als voor meer 'beheerde' natuur: multifunctioneel bos, heide, vennen en stuifzanden en de daarbij behorende flora en fauna.
10. De uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren binnen de hele Veluwe. In het bijzonder de vrije verplaatsing van herten en wilde zwijnen binnen het gehele bos- en natuurgebied van de Veluwe.
11. De verbinding van de Veluwe met de IJsselvallei, Rijnuitwaarden, Gelderse Vallei en Randmeerkust via verbindingzones en in de toekomst poorten en robuuste verbindingen (Hattemer-, Wisselse, Beekberger-, Soerense, Haviker-, Renkumse, Voorthuizer- en Hierdense poort). Planten en dieren kunnen zich ongestoord verplaatsen binnen deze verbindingzones en poorten. In de poorten kunnen de abiotische processen op de overgang van Veluwe en de lagere randgebieden zo veel mogelijk ongestoord verlopen.

³ HEN-water: water van het hoogst ecologische niveau. Het benadert de meest een natuurlijke situatie. De provincie wil die ecologische waarde beschermen en eventuele negatieve beïnvloeding terugdringen.

12. De landschappelijke, hydrologische en ecologische samenhang binnen het stroomgebied van de Hierdense beek met infiltratie- en kwelgebieden, met moerassen, natte schraallanden, natte heide, bloemrijke graslanden, en kruidenrijke akkers en bossen.
13. De verwevenheid en het samengaan van cultuurhistorie en natuur in onder andere landgoederen, sprengen, oude landbouwenclaves, grafheuvels en hakhoutbossen.
14. De beken, sprengen en beekdalen op de flanken van de Veluwe met hun hydrologische en landschappelijke samenhang met hun omgeving.

Significantie

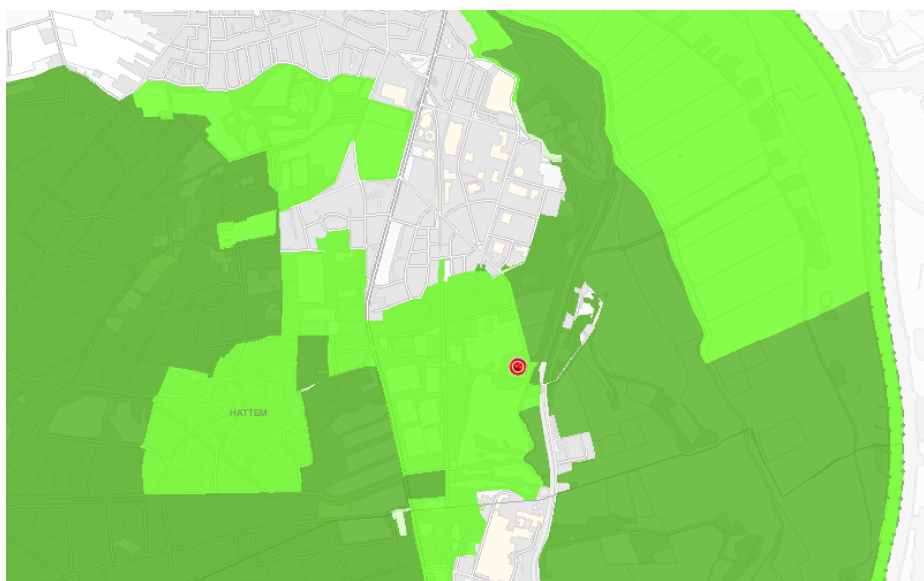
Bij de beoordeling van effecten van een ruimtelijke wijziging speelt de vraag of er sprake is van significante effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden en omgevingscondities van de EHS. Het begrip significantie is in relatie tot de EHS minder scherp gedefinieerd dan in de Natuurbeschermingswet. Er zijn voor de EHS geen instandhoudingsdoelen benoemd. De in de streekplanuitwerking geformuleerde ontwikkelingsdoelstellingen (de hierboven genoemde te toetsen onderdelen) vormen de inhoudelijke basis. Bevoegd gezag oordeelt of een aantasting van kernkwaliteiten en omgevingscondities van de EHS als significant is te beschouwen.

3.3 Het plangebied en de EHS

Ecologische Hoofdstructuur

De planlocatie ligt geheel binnen de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur, in een deel dat is aangewezen als EHS-verweven natuur (figuur 4). Of de planlocatie ook daadwerkelijk onderdeel vormt van de EHS, is niet duidelijk. In het Streekplan worden bebouwing of wegen niet expliciet geexclaveerd zoals dit bij de Natuurbeschermingswet (Natura 2000) wel het geval is. Dit is gedaan omdat het Streekplan een plan is op Provinciaal niveau, waarbij het uitkarteren van alle gebouwen en bouwblokken ondoenlijk is (bron: Structuurvisie Aanpassingen EHS 2012). De juiste bestemming van een terrein dient door de gemeente vastgelegd te zijn en worden in het bestemmingsplan. Wel wordt gesteld dat bij ontwikkelingen in bebouwing rekening gehouden dient te worden met kwetsbare omgevingen.

Hieruit kan worden opgemaakt dat de ontwikkeling in ieder geval getoetst dient te worden op eventuele effecten. Dit betekent dat het EHS-beleid wel van toepassing is en er dus gekeken moet worden of de geplande ontwikkeling hiermee in strijd is. Dit wordt gedaan door de planontwikkeling te toetsen aan de 14 effecten die volgens de provincie Gelderland tot significante aantasting van de kernkwaliteiten en omgevingscondities kunnen leiden (bron: Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse ecologische hoofdstructuur, 2009). Door toetsing aan deze criteria wordt

Figuur 4. EHS-begrenzing nabij het plangebied. Lichtgroen is EHS-verweven en donkergroen is EHS-natuur.

niet alleen naar de effecten op de planlocatie zelf gekeken, maar ook naar de effecten op de omgeving (zie bijvoorbeeld punt 10). Vervolgens zal bepaald worden of er maatregelen getroffen moeten en kunnen worden.

Veluwe Poorten

Naast de boven genoemde EHS onderdelen vormt het gebied tussen Hattem en Wapenveld ook een zogenaamde Poort (Hattemerpoort). Rondom de Veluwe zijn zeven gebieden aangewezen als zogenaamde poorten, die uiteindelijk moeten dienen als ecologische verbinding tussen de Veluwe en het omliggende rivierengebied (en Randmeren). In het document Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur worden geen specifieke waarden genoemd waaraan ontwikkelingen getoetst moeten worden binnen een dergelijke poort, behalve dat deze de ontwikkeling van de poort niet in de weg mogen staan en dat een poort onderdeel is van de EHS. Op basis hiervan is de ontwikkeling getoetst als zijnde onderdeel van de EHS en dus aan de kenmerkende waarden (zie de 14 punten).

3.4 Toetsing

De 14 effecten die volgens de provincie Gelderland tot significante aantasting van de kernkwaliteiten en omgevingscondities (bron: Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse ecologische hoofdstructuur, 2009) kunnen leiden zijn onderstaand weergegeven. Per effect is beschreven of deze in voorliggende situatie aan de orde dan wel te verwachten is.

1. Een vermindering van areaal en kwaliteit van bestaande natuur-, bos- en landschapselementen en gebieden die aangewezen voor nieuwe natuur en agrarische natuur.

In het streekplan is door de provincie niet elk verhard erf dan wel oppervlak uitgekarteerd. Het Streekplan moet door de gemeente in detail verder uitgewerkt worden in de bestemmingsplannen met de juiste bestemming van bouwblokken. Wel dienen ontwikkelingen in bebouwing in kwetsbare omgeving zorgvuldig en terughoudend beoordeeld te worden.

De planlocatie bestond en bestaat voor nagenoeg 100% uit verhard oppervlak. Na de herbestemming en inrichting zal het aandeel onverhard oppervlak naar verwachting toenemen in de vorm van tuinen en beplanting. Van een vermindering van het areaal of kwaliteit van bestaande natuur, waardevolle elementen of nieuwe natuur is zodoende geen sprake.

2. Een vermindering van de uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren in verbindingzones en tussen de verschillende leefgebieden in de overige delen van de EHS. In het bijzonder de vrije verplaatsing van herten en wilde zwijnen binnen het gehele bos- en natuurgebied van de Veluwe.

10. De uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren binnen de hele Veluwe. In het bijzonder de vrije verplaatsing van herten en wilde zwijnen binnen het gehele bos- en natuurgebied van de Veluwe.

11. De verbinding van de Veluwe met de IJsselvallei, Rijnuitwaarden, Gelderse Vallei en Randmeerkust via verbindingzones en in de toekomst poorten en robuuste verbindingen (Hattemer-, Wisselse, Beekberger-, Soerense, Haviker-, Renkumse, Voorthuizer- en Hierdense poort). Planten en dieren kunnen zich ongestoord verplaatsen binnen deze verbindingzones en poorten. In de poorten kunnen de abiotische processen op de overgang van Veluwe en de lagere randgebieden zo veel mogelijk ongestoord verlopen.

In de huidige situatie is de locatie geheel verhard en geheel omheind met rasten, waardoor het geen functioneel onderdeel vormt van de Ecologische Hoofdstructuur, een robuuste ecologische verbindingzone of ecologische poort. Van vermindering van de uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren, op basis van beschikbaar oppervlak, is dan ook geen sprake.

Omdat door de toekomstige bewoning en mogelijke nevenfuncties er wel sprake zal zijn van verharding, verlichting en verkeer, zal de nieuwe situatie niet optimaal

zijn als verbinding of leefgebied voor diverse soorten. Door het verdwijnen van deze rasters en de aannemelijke aanleg van tuinen en ander (openbaar) groen in het gebied, zal de locatie mogelijk wel meer een onderdeel van migratieroutes kunnen gaan vormen dan in de huidige situatie (de weerstand van de locatie wordt lager). Bij migratie gaat het overigens niet alleen om de grote soorten als edelhert en wild zwijn, maar ook om allerlei andere, kleinere soorten die kunnen profiteren van de afname van rasters en toename van het oppervlak groen (van loopkever tot middelgrote zoogdieren als marters en eekhoorn).

Een vermindering van migratiemogelijkheden van edelhert en wild zwijn is overigens ook niet aan de orde, omdat beide soorten op dit moment geen gebruik (kunnen) maken van het gebied, aangezien het nog buiten het bereikbare areaal ligt als gevolg van rasters elders op de Veluwe.

Tot slot heeft de ontwikkeling geen effect op de omgeving, aangezien de omgeving niet wordt gewijzigd. Er worden geen extra toegangswegen, recreatiepaden en dergelijke gerealiseerd die van invloed kunnen zijn op de geschiktheid van de omgeving als leefgebied dan wel migratieroute. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de passeerbaarheid van het Apeldoornsch Kanaal dat in zowel de huidige als in de toekomstige situatie een barrière vormt over de hele lengte van de Veluwe Poort. Het oplossen van dit knelpunt heeft een aanzienlijk grotere impact dan mogelijke verminderde toename van kwaliteit door de herinrichting van de planlocatie.

3. Een vermindering van de kwaliteit van het leefgebied van alle soorten waarvoor conform de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing vereist is en als zodanig worden genoemd in de AmvB Vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora en Faunawet.

In het plangebied zijn diverse veldonderzoeken uitgevoerd (Wallink & Veeman 2007, Goutbeek, 2012 en Goutbeek 2013). Bij deze veldbezoeken is overigens ook de omgeving betrokken, voor zover van toepassing in het kader van de Flora- en faunawet. Uit dit onderzoek is gebleken dat op de planlocatie geen verblijfplaatsen van ontheffingsplichtige soorten aanwezig zijn (waren) en dat deze ook niet verwacht werden. Ook is beoordeeld dat de ontwikkeling niet leidt tot verstoring of vernieling van vaste rust- of verblijfplaatsen of essentiële onderdelen van leefgebied in de directe omgeving. Verwezen wordt ook naar hoofdstuk 4 Flora- en faunawet (pagina 19).

4. Een vermindering van het areaal van de grote natuurlijke eenheden (aaneengeslotenheid).

5. Een belemmering voor het verloop van natuurlijke processen in de grote eenheden.

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een grote natuurlijke eenheid en ligt ook niet in de nabijheid hiervan. Deze eenheden worden gevormd door grote, aaneengesloten bos- of natuurterreinen waar natuurlijke processen grotendeels toegestaan zijn. Het meest nabij gelegen gebied is de Welsummerwaard op circa 10 kilometer. Aantasting is dan ook niet aan de orde.

6. Een verstoring van de natuurlijke morfologie, waterkwaliteit, watervoering en verbondenheid met het landschap van HEN-wateren.

In het plangebied of in de directe omgeving hiervan zijn geen HEN-wateren aangewezen. De HEN-wateren zijn beken met een hoge ecologische en landschappelijke waarde. Het meest nabij gelegen Het meest nabijgelegen HEN-water is de Heerderbeek op circa zes kilometer. Van negatieve invloed op HEN wateren is zodoende geen sprake.

7. Een verandering van de grond- en oppervlaktewater-omstandigheden (kwaliteit en kwantiteit) die de voor de natuurdoeltypen gewenste grond- en oppervlaktewater situatie (verder) aantast.

Het plangebied heeft geen ambitiedoelstelling ten aanzien van te ontwikkelen natuur. Enkele percelen aan de oostzijde hebben een doelstelling voor Droog bos [N15.02] en voor Kruidenrijk en faunairijk grasland [N12.02] (Gelderland, 2013).

Omdat de grondwaterstand in het plangebied en dus in de omgeving niet wijzigt, zal van aantasting ook geen sprake zijn. Overigens liggen de doelen aan de oostzijde van het Apeldoornsch Kanaal, waardoor eventuele lokale effecten opgevangen worden door de invloed van het kanaal.

Ook wordt een deel van het verhard oppervlakte opgeheven waardoor er meer ruimte is voor een natuurlijke infiltratie.

8. Een verhoging van de niet gebiedseigen geluidsbelasting in stiltebeleidsgebieden en stiltegebieden (in geval de norm van 40 decibel wordt overschreden).

Het plangebied ligt in een stiltebeleidsgebied. In deze gebieden wordt op basis van het principe standstill - step forward uitsluitend het ruimtelijk spoor gevolgd om de beleidsdoelen te bereiken. Deze (vijf) grote gebieden binnen de EHS en zijn geselecteerd omdat hier sprake is van een relatief grote mate van rust en stilte. In deze gebieden moet stilte en rust ten behoeve van de dierenwereld en de rust zoekende recreant worden bewaard en bevorderd. Het geluidniveau is gemiddeld lager dan 40 dB(A) (24_{eq}). Het beleid is hier niet gericht op de streefwaarde 40 dB(A), maar op het niet laten toenemen van de geluidbelasting ten opzichte van de bestaande situatie.

Om de ontwikkeling van de geluidbelasting in de stilte(beleids)gebieden te kunnen monitoren, is bij de vaststelling van de nieuwe omgevingsplannen de akoestische nulsituatie vastgelegd. Deze vormt het ijkpunt waaraan de ruimtelijke ontwikkelingen worden getoetst. In deze situatie vindt een functieverandering plaats van een bouwmaterialenhandel naar wonen. De geluidsintensiteit (24_{eq}) van wonen is lager dan die van een materialenhandel, met name als gevolg van een afnemende transportactiviteit. Er wordt om die reden voldaan aan het 'standstill - step forward' principe.

9. Het grootschalige samenhangende bos- en natuurgebied waarbinnen uitwisseling van planten en dieren mogelijk is, waarbinnen natuurlijke processen zo veel mogelijk ongestoord verlopen, en waarbinnen het beheer optimaal is afgestemd op de gevarieerde natuurdoelstellingen. Hierbij is zowel ruimte voor grote eenheden natuur en natuurbos als voor meer 'beheerde' natuur: multifunctioneel bos, heide, vennen en stuifzanden en de daarbij behorende flora en fauna.

Door de plannen wordt de grootschaligheid van de Veluwe niet aangetast. De locatie ligt nabij de Veluweflank waar veel cultuuractiviteiten plaatsvinden, waardoor ook geen sprake is van aantasting van natuurlijke processen. Door de ligging aan de randzone is eveneens geen sprake van belemmering van uitwisseling van planten en dieren. In de punten 2, 10 en 11 is hier al nader op ingegaan.

12. De landschappelijke, hydrologische en ecologische samenhang binnen het stroomgebied van de Hierdense beek met infiltratie- en kwelgebieden, met moerassen, natte schraallanden, natte heide, bloemrijke graslanden, en kruidenrijke akkers en bossen.

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van dit systeem. Toetsing is niet aan de orde.

13. De verwevenheid en het samengaan van cultuurhistorie en natuur in onder andere landgoederen, sprengen, oude landbouwenclaves, grafheuvels en hakhoutbossen.

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van dergelijke landschapsonderdelen en deze liggen ook niet in de omgeving. Toetsing is niet aan de orde.

14. De beken, sprengen en beekdalen op de flanken van de Veluwe met hun hydrologische en landschappelijke samenhang met hun omgeving.

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van dergelijke systemen en deze liggen ook niet in de omgeving. Toetsing is niet aan de orde.

3.5 Conclusie

Samengevat kan worden dat de planlocatie binnen de begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur ligt en ligt binnen het gebied dat aangewezen is als een Veluwe Poort (de Hattemerpoort). Getoetst is dan ook aan de 14 effecten die volgens de provincie Gelderland tot significante aantasting van de kernkwaliteiten en omgevingscondities kunnen leiden. Uit deze toetsing is gebleken dat geen van de genoemde effecten aan de orde zijn. Belangrijkste reden hiervoor is dat de planlocatie in de huidige situatie geen functioneel onderdeel vormt van de EHS en dat door de geplande ontwikkeling het functioneren van de EHS in de omgeving niet aangetast wordt.

4 FLORA- EN FAUNAWET

4.1 Methode

Het onderzoek in het kader van de Flora- en faunawet richtte zich ten tijde van het oorspronkelijk onderzoek vooral op de effecten van de geplande sloop van de opstallen. Wel is van de directe omgeving bepaald of beschermde soorten aanwezig kunnen zijn en of door de plannen schade kan optreden aan beschermde, ontheffingsplichtige soorten dan wel leefgebied van deze beschermde soorten. Dit onderzoek is uitgevoerd op 31 mei 2007.

Voor een actualisatie is op 22 maart 2012 een actualiserend veldonderzoek uitgevoerd, waarbij de planlocatie en de directe omgeving opnieuw onderzocht zijn op aanwezigheid en mogelijke aanwezigheid van beschermde plant- en diersoorten. Wederom heeft de onderzoeksinspanning zich gericht op soorten waarvoor bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing vereist is.

Tot slot is op 28 mei 2013 een derde veldbezoek uitgevoerd, omdat de situatie ter plekke gewijzigd was door de sloop van de opstallen.

4.2 Resultaat

Flora

Tijdens het veldbezoek in 2007 zijn binnen het plangebied geen beschermde of bedreigde plantensoorten aangetroffen. Uit de omgeving zijn wel waarnemingen bekend van zogenaamde laag beschermde soorten (tabel 1-soorten) waarvoor bij ruimtelijke ontwikkelingen geen ontheffing vereist is. Het gaat hier naar verwachting om gewone vogelmelk in een van de singels langs het plangebied. In 2012 en 2013 zijneveneens geen beschermde soorten aangetroffen binnen het plangebied of de directe omgeving (de aangrenzende singels). Beschermde soorten worden dan ook niet verwacht. Vervolgstappen als nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag zijn voor flora dan ook niet aan de orde.

Zoogdieren: vleermuizen

Potentiële verblijfplaatsen

Tijdens het veldbezoek in 2007 is alle bebouwing geïnspecteerd op de aanwezigheid van geschikte holten, spleten en ruimten die als potentiële vaste verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen fungeren. In het gebouw en enkele te kappen bomen zijn dergelijke plekken echter niet aangetroffen. Dit is in 2012, met nieuwe inzichten bevestigd. Bij het bezoek in 2013 was het pand gesloopt en is dus geen beoordeling voor vleermuizen gemaakt. Geconcludeerd is dat vaste verblijfplaatsen voor zowel gebouw- als boombewonende vleermuissoorten afwezig zijn. Vervolgstappen voor dit onderdeel zijn niet aan de orde.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag kunnen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld singels, wegbeplanting, ruige oevers of rijen woningen) een belangrijk onderdeel vormen van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren onmisbaar en dan beschermd.

De singels en wegbeplanting langs de wegen die grenzen aan het plangebied kunnen een dergelijke functie hebben (Konijnenbergerweg en Hezenbergweg). De beplanting langs deze wegen blijft gehandhaafd, waardoor aantasting van eventuele doorgaande verbindingen niet aan de orde is. Verder geldt dat in de directe omgeving ruim voldoende alternatieve (potentiële) vliegroutes zijn die gebruikt kunnen worden om vanaf de Veluwe richting het Apeldoornsch Kanaal of de uiterwaarden van de IJssel te

vliegen. Het deel nabij de planlocatie is geen essentiële verbinding tussen beide gebieden. Vervolgstappen voor dit onderdeel zijn niet aan de orde.

Omdat de inrichting van de aangrenzende wegen niet gewijzigd wordt, zal ook van een toename van verlichting van eventueel bestaande vliegroutes niet aan de orde zijn. Wel zal verlichting aangebracht worden langs het stratenplan van de villa's zelf. Omdat dit grotendeels afgeschermd wordt van de omgeving door de bestaande en nieuwe beplanting en de huizen, zal hierdoor geen aantasting plaatsvinden van eventuele vliegroutes langs de bestaande wegen.

Potentieel foerageergebied

Door de inrichting van de planlocatie is deze niet bijzonder geschikt als foerageergebied. Door het ontbreken van vegetaties zal er niet veel voedsel (insecten) aanwezig zijn. Tevens is de omgeving een halfopen landschap met een grote variatie aan structuren van bos, singels, graslanden en waterelementen, die samen zeer geschikt foerageergebied vormt. Foerageergebied van vleermuizen heeft geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Gezien de matige geschiktheid van de planlocatie en de geschiktheid van de omgeving, is van essentieel foerageergebied geen sprake.

Conclusie

Door het ontbreken van geschikte verblijfplekken en omdat de planlocatie geen essentieel onderdeel vormt van het leefgebied, zijn vervolgstappen als nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag niet aan de orde.

Omdat de wegbeplanting en enkele singels aangrenzend aan de planlocatie mogelijk wel gebruikt worden door vleermuizen, wordt geadviseerd om de nieuwe verlichting langs de nieuwe straten spaarzaam en strategisch te plaatsen. Door strategische plaatsing kan uitstraling op de omgeving beperkt worden. Hierbij kan gedacht worden aan het niet plaatsen van lichtmasten direct langs de singels en/of bijvoorbeeld het dusdanig plaatsen van een mast, dat deze vanaf de omgeving achter een woning staat (en dus de uitstraling beperkt). Ook wordt geadviseerd om armaturen te gebruiken die alleen verlichten waar verlichting wenselijk is geen uitstraling hebben op de omgeving (naar beneden gericht).

Zoogdieren: overige soorten

Aangenomen wordt dat op het terrein enkele algemeen in Nederland voorkomende soorten voorkomen. Hierbij kan gedacht worden aan huisspitsmuis, bosmuis, rosse woelmuis of egel. Dit betreft allemaal soorten uit de laagste beschermingscategorie (zogenaamde tabel 1-soorten) waarvoor bij ruimtelijke ontwikkelingen automatisch een vrijstelling geldt op de ontheffingsplicht.

In de (voormalige) bebouwing zijn geen aanwijzingen gevonden van gebruik of aanwezigheid van (strikt) beschermde soorten als steenmarter (tabel 2-soorten). Ook nesten van bijvoorbeeld eekhoorn of holtes die geschikt zijn voor boomarter zijn niet aangetroffen in de aangrenzende singels. Wel kunnen deze singels gebruikt worden door eekhoorn, steen- of boomarter, maar het zal dan gaan om foerageren of verplaatsen, van permanent (essentieel) leefgebied is geen sprake. Ook wordt het terrein niet gebruikt door grotere zoogdieren als wild zwijn of edelhert. Dit laatste omdat het terrein buiten het leefgebied ligt van beide soorten, het ten tijde van het gebruik en het onderzoek geheel uitgerasterd was en het eveneens geen geschikt biotoop is voor deze soorten.

Samengevat kan worden dat op de planlocatie mogelijk alleen enkele algemeen voorkomende soorten voorkomen, waarvoor bij ruimtelijke ontwikkelingen automatisch een vrijstelling geldt op de ontheffingsplicht. Vervolgstappen als nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag zijn dan ook niet aan de orde.

Schade aan algemeen voorkomende (maar beschermde) zoogdieren kan geminimaliseerd worden door de verstorende werkzaamheden in het plangebied buiten de voortplantingsperiode uit te voeren en bijvoorbeeld in het najaar (september tot december). Over het algemeen valt dit gelijk met de voorkeursperiode van uitvoeren in relatie tot broedvogels.

Broedvogels

Inventarisatie

In 2007 is het veldbezoek gedurende het broedseizoen uitgevoerd, waardoor een goed beeld is verkregen van de aanwezige broedvogelsamenstelling. Dit is gecombineerd met de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens om te bepalen of het terrein geschikt is als daadwerkelijke broedlocatie.

De opgaande beplanting (de aangrenzende singels) vormen potentieel broedgebied van diverse vogels van bos en struweel. Door de kleine omvang en de ligging nabij bebouwd gebied gaat het alleen om enkele algemeen voorkomende soorten. Het gaat dan om soorten als tjiftjaf, fitis, zwartkop, merel, vink en houtduif. In 2007 is in de bebouwing huismus aangetroffen die broedindicerend gedrag vertoonden (tjilpende mannetjes nabij geschikte broedlocaties). In de loodsen zijn in 2007 enkele oude nesten van merel aangetroffen.

Omdat in 2009 huismus is opgenomen op een lijst van vogelsoorten waarvan de nestlocatie jaarrond beschermd is, is in 2012 de locatie opnieuw onderzocht op aanwezigheid van huismus. Jaarronde bescherming betekent dat ook buiten het broedseizoen verblijfplaatsen (meestal nesten) van huismus beschermd zijn en dat voorafgaande aan sloop maatregelen getroffen dienen te worden om voldoende nestgelegenheid te behouden. Bij het veldbezoek in 2012 (22 maart 2012) zijn op het terrein geen huismussen (meer) aangetroffen. Bij de huizen direct grenzend aan het terrein was wel veel activiteit, wat betekent dat de waarnemomstandigheden gunstig waren. Geconcludeerd kan dan ook worden dat de soort niet aanwezig is binnen het plangebied. Een waarschijnlijke verklaring hiervoor is het verdwijnen van activiteit op het terrein, waarmee ook de geschiktheid voor huismus is afgenomen. Huismus is bij uitstek een cultuurvolger, die gebaat is bij enige mate van menselijke activiteit, omdat daarmee vaak voedsel beschikbaar komt. Wanneer menselijke activiteit stopt verdwijnen vaak na enkele jaren ook de huismussen. In dit geval zijn in de omgeving voldoende alternatieven geweest waar ze naar toe zijn gegaan, wat ook blijkt uit de hoge activiteit in 2012 bij de aangrenzende erven.

Bij het veldbezoek in 2013 was de bebouwing inmiddels gesloopt en zijn geen aanwijzingen meer gevonden voor geschiktheid voor huismus.

Er zijn verder geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van andere soorten met een jaarrond beschermen etsplaats (vnl. roofvogels en uilen).

Beoordeling

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die soort, nesten, eieren of vaste rust- of verblijfplaatsen beschadigen of verstoren. Voor schadelijke werkzaamheden in het broedseizoen wordt geen ontheffing verleend, omdat het uitvoeren van de werkzaamheden buiten het broedseizoen over het algemeen een goed alternatief vormt. Met uitzondering van enkele jaarrond beschermde soorten, die hier echter niet aangetroffen zijn. Wanneer werkzaamheden uitgevoerd worden buiten het broedseizoen zijn voor vogels in dit geval geen vervolgstappen nodig als vervolgonderzoek of een ontheffing.

De uitvoeringswerkzaamheden hoeven niet altijd voor het broedseizoen te worden afgerond op voorwaarde dat op de werklocatie geen (nieuw dan wel tijdelijk) broedgelegenheid ontstaat.

Amfibieën

Permanent oppervlaktewater ontbreekt binnen de begrenzing van het plangebied. Voortplanting van amfibieën is hier dan ook niet te verwachten. Mogelijk worden de singels wel gebruikt als overwinteringslocatie van populaties uit de omgeving. Uit de directe omgeving zijn echter alleen algemeen in Nederland voorkomende soorten bekend als gewone pad of bruine kikker (tabel 1-soorten). Voor soorten uit deze categorie geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen automatisch een vrijstelling op de Flora- en faunawet. Op grotere afstand (circa 600 meter) zijn uit 2013 enkele waarnemingen bekend van heikikker (tabel 3-soort). Deze soort is echter strikt gebonden aan

heidegebieden of andere voedselarme terreinen met voedselarm water, dat het opduiken in het plangebied uitgesloten is. Vervolgstappen als nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag zijn voor amfibieën dan ook niet aan de orde.

Reptielen

In het plangebied en de omgeving zijn geen reptielen aangetroffen. Uit de verdere weggelegen omgeving zijn wel waarnemingen bekend van zandhagedis, levendbarende hagedis en hazelworm. Alle drie de soorten komen relatief algemeen voor op de Veluwe.

Op basis van het ontbreken van geschikt leefgebied (zie kader 1) en de geïsoleerde ligging van het plangebied ten opzichte van de bekende populaties van de genoemde soorten is het zo goed als uitgesloten dat de soorten opduiken in het plangebied. Vervolgstappen als nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag zijn voor reptielen dan ook niet aan de orde.

Kader 1. Biotoop-eisen reptielen

Hazelworm

Hazelworm heeft een voorkeur voor bossen, bosranden, houtwallen en in minder mate voor heide. De dieren houden zich meest op in de overgangszones tussen bos en meer open vegetaties (grasland, heide), langs bospaden en in kapvlakten. Hazelwormen zijn vaak lastig te vinden omdat ze weinig op open plekken zonnen. Een groot deel van het jaar verschuilen ze zich, bijvoorbeeld onder heidestruiken of ondergronds.

Levendbarende hagedis

Het voorkeursbiotoop van levendbarende hagedis is vochtige heide met dopheide, pijpenstrootje en met opslag van berk en grove den. Verder komt ze ook voor in lijnvormige landschapselementen zoals bosranden, wegbermen en houtwallen.

Zandhagedis

Zandhagedis komt in Nederland voornamelijk voor op heideterreinen op hogere zandgronden in het oosten, zuiden en midden van ons land en in de duinen ten noorden van Zeeland. De zandhagedis leeft in structuurrijke zandige gebieden met een gevarieerde vegetatie die voldoende schuil- en opwarmgelegenheid biedt en voldoende aanbod van allerlei insecten. Zandhagedissen hebben kaal zand nodig om hun eieren in af te zetten.

Vissen

Door het ontbreken van oppervlaktewater is de aanwezigheid van vissen uit te sluiten. Vervolgstappen als nader onderzoek of een ontheffingsaanvraag zijn voor vissen dan ook niet aan de orde.

Ongewervelden

Uit de overige soortgroepen, zoals ongewervelden worden hier op basis van het aanwezige biotoop geen strikt beschermde soorten verwacht. Deze soorten zijn vaak gebonden aan specifieke habitats als open heide, moeras of hoogveen die binnen het plangebied ontbreken.

4.3 Conclusie

Samengevat kan worden dat binnen het plangebied geen (verblijfplaatsen van) strikt beschermde soorten aangetroffen zijn en deze ook niet verwacht worden. In 2007 zijn nog wel mogelijk broedende huismussen waargenomen, maar in 2012 en 2013 niet meer. Verwacht wordt wel dat enkele algemeen in Nederland voorkomende soorten gebruik maken van het terrein, waarbij gedacht kan worden aan huisspitsmuis, bosmuis, een enkele gewone pad en diverse voedselzoekende zangvogels van bos en struweel.

Het betreft allemaal soorten van uit de categorie Algemene soorten (tabel 1-soorten) waarvoor bij ruimtelijke ontwikkelingen automatisch een vrijstelling geldt op de ontheffingsplicht. Wel geldt dat, indien broedvogels aanwezig zijn (ook algemene

soorten) binnen de verstoringszone, dat buiten het broedseizoen gestart moet worden. Nadere vervolgstappen als soortspecifiek onderzoek of een ontheffingsaanvraag is dan niet aan de orde.

Tot slot zullen in de omgeving van de planlocatie mogelijk wel enkele strikt beschermde soorten voorkomen zoals diverse vleermuissoorten, eekhoorn en boommarter. De verspreiding zal vooral volgend zijn op aanwezig biotoop en zich concentreren in de bossen, bosjes, heide en singels in de omgeving (zoals landgoed de Hezenberg, het bos- en heideterrein bij de Industrieweg en bossen richting de Veluwe). Door de kleinschaligheid van het landschap is het wel aannemelijk dat deze soorten ook (in tuinen) langs de Hezenbergweg en de Konijnenbergerweg aangetroffen worden. Het zal dan vooral gaan om incidentele, langstreckende of foeragerende exemplaren, die elders in de omgeving een verblijfplaats hebben. Overigens is het voor deze soorten aannemelijker dat gebruik gemaakt wordt van de meer natuurlijk ingerichte omgeving om zich door te verplaatsen (golfbaan en singels) dan van de wegen en het verharde terrein van de planlocatie. De geplande ontwikkeling heeft een dusdanig kleine uitstraling, dat van negatieve effecten op de omgeving geen sprak zal zijn. Dat wil zeggen dat vaste verblijfplaatsen of essentiële foerageergebieden niet worden beïnvloed.

GERAADPLEEGDE BRONNEN

- Boele, A. J. van Bruggen, A.J. van Dijk, F. Hustings, J.W. Vergeer, L. Ballering & C.L. Plate (2012). Broedvogels in Nederland in 2010. Sovon-rapport 2012/01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen
- Broekmeyer, M.E.A. (2010). Update effectenindicator. Alterra, Alterra-rapport 1976.
- Centraal Bureau voor de Statistiek (2012) Demografische kerncijfers per gemeente 2012. CBS, Den Haag
- Wallink M. en I. Veeman (2007). Quicksan natuurtoets herinrichtingproject Hezenbergweg te Hattem; inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwetgeving. Rapport 07080, EcoGroen Advies, Zwolle
- Goutbeek, A. (2011) Memo Actualisatie natuurrapporten ontwikkelingen Hezenberg Park, Hattem; Rapport 12097, - EcoGroen Advies Zwolle
- Goutbeek, A. (2013) Memo Actualisatie natuurrapporten ontwikkelingen Hezenberg Park, Hattem. Rapport 13076. EcoGroen Advies Zwolle
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2005). Concept - Hoofdpijnen begrenzing en selectie Natura 2000 gebieden.
- Ministerie van LNV (2008). Effectenindicator Natura 2000-gebieden. Aanvulling bij het Alterra-rapport 1375 uit 2005.
- Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van EL&I. (2012) Gebiedendatabase Natura 2000 (<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>)
- Provincie Gelderland (2005). Streekplan Gelderland 2005; kansen voor de regio's. Vastgesteld door Provinciale Staten op 29 juni 2005. Provincie Gelderland (PS2005-413).
- Provincie Gelderland (2006). Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse Ecologische hoofdstructuur; Provincie Gelderland. Mei 2006.
- Provincie Gelderland (2009). Streekplanherziening; Herbegrenzing Ecologische Hoofdstructuur. Vastgesteld door Provinciale Staten op 1 juli 2009. Provincie Gelderland (PS2005-413).
- Provincie Gelderland (2013) Structuurvisie Aanpassing EHS 2012 Vastgesteld door Provinciale Staten op 29 mei 2013 Provincie Gelderland
- Steunpunt Natura 2000 (2007). Toepassing begrippenkader Natuurbeschermingswet 1998. Intern werkdokument voor opstellers beheerplannen Natura 2000 en vergunningverleners Nb-wet. Versie 17-09-2007.
- Steunpunt Natura 2000 (2010a). Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. Versie 27 mei 2010.
- Veeman, I (2008). Aanvulling en actualisatie EHS en NB-wet herinrichtingproject Hezenbergweg te Hattem. Notitie 07080A. EcoGroen Advies BV, Zwolle.
- Veeman, I. (2009). Reactie op beroepsgronden ecologie Hezenbergweg. Notitie 09410, EcoGroen Advies BV, Zwolle.